

CLOVER SOUTHWELL

Een workshop over tegenoverdracht 1998

Door Annelies Hartman, augustus 2003, bewerkte versie 2006

In 1998 volgde ik bij Clover Southwell een workshop over tegenoverdracht. Op het 25 jarig jubileum van het NIBB ontmoette ik Clover weer. En zoals altijd maakte ze diepe indruk op mij omdat ze zo intens biodynamisch **is**. Ik herinnerde me mijn belofte aan mezelf een stuk te schrijven over haar workshop. Deze zomer is het er eindelijk van gekomen. De *schuingedrukte* tekst zijn opmerkingen, gedachten en commentaar van mijzelf. De andere tekst is alles wat ik van Clover heb uitgewerkt, zoals ik het heb ervaren, gehoord en begrepen.

Introductie

Tijdens mijn begintijd als therapeut was het voelen en onderzoeken van mijn tegenoverdracht beslist niet makkelijk. Cliënten lastig of moeilijk vinden? Mocht dat wel? Was ik niet een slechte therapeut als ik me ergerde aan mijn cliënten, boos was of ongeduldig? Of als ik me gemanipuleerd voelde en niet in mijn centrum kon blijven, teveel mijn best deed?

Het was ook moeilijk in contact te zijn met mijn tegenoverdracht bij cliënten, die erg blij met me waren of me zelfs openlijk bewonderden. Het leek toch allemaal soepel te gaan? Kon ik in dat geval nog een menselijke maat houden? Hoe perfect moest ik zijn?

*Wanneer een cliënt t.a.v. mij of mijn manier van werken negatief was, voelde ik mijn lichaam verstrakken en mijn adem oppervlakkig worden en kwam er vaak maar één vraag bij mij op: wat is er mis met **mij**, wat doe **ik** verkeerd? Onbewust richtte ik de aandacht op mijzelf i.p.v. op mijn cliënt.*

Als biodynamische therapeuten werken we niet expliciet met overdrachtsgevoelens zoals dat bijvoorbeeld in de psychoanalyse gebeurt, maar overdracht is er natuurlijk wel, zoals in alle vormen van relaties. We ontkomen er dus niet aan er mee te werken. En zo hebben we ook te maken met onze eigen tegenoverdracht.

*Ik heb veel geleerd (en vooral veel adem gekregen omtrent dit onderwerp) van het boek 'LIEFDE IN WONDERLAND' (overdracht en tegenoverdracht in de hulprelatie) van Riekje Boswijk. Met haar stappenplan voor negatieve overdracht leerde ze me de waarheid van de cliënt te erkennen en er ruimte voor te maken ook als die waarheid negatieve gevoelens betrof die op mij werden **overgedragen**. Ze leerde me hoe weer in een goede stroom te komen met cliënten in negatieve overdracht. Ik ontdekte dat ik me kon bevrijden uit de gevangenschap van mijn tegenoverdracht en dat ik me kon losmaken van mijn reactiviteit.*

*Echt **werken** met overdracht en tegenoverdracht en gebruik maken van de informatie in overdracht en tegenoverdracht leerde ik van Clover Southwell.*

De aankondiging van haar workshop ging vergezeld van een tekst die me meteen diep raakte. Ik heb de tekst uit het engels vertaald en geef hem hier in zijn geheel weer.

aankondiging van de workshop

De term tegenoverdracht kan op twee manieren gebruikt worden:

- a. De schaduw en de projecties van de therapeut. *(Deze betekenis was me bekend maar bevredigde me nooit helemaal. Er moest meer zijn!)*

De laatste tijd (tenminste in Engeland waar object relatie theorieën grote belangstelling hebben) ook op de volgende manier:

- b. De antithese of het complement (aanvullende gedeelte) van de overdracht van de cliënt. *(Hier werd mijn nieuwsgierigheid geprikkeld en voelde ik dat er een betekenis bijkwam, die het plaatje afmaakte. De cliënt werd er bij betrokken!)*

Als we naar de betekenis onder b. kijken, kunnen we onze eigen gevoelens zien en gebruiken als informatie over de cliënt en ons op grond van die gevoelens afvragen welk relatieproces de cliënt creëert. (d.w.z. de focus ligt bij de cliënt, niet bij de therapeut die bezig is met zelfonderzoek)

Als de therapeut zich bijvoorbeeld klem gezet voelt door een cliënt die het vaak voor elkaar krijgt langer te blijven dan de duur van de sessie, kunnen we het gedrag van de cliënt vertalen in woorden van verlangen, zoals “laat me hier wat langer blijven met jou .” We kunnen dit gedrag dan zien als een poging om een bepaald soort bevrediging te krijgen.

Heel belangrijk is het niveau waarop dit proces van verlangen en bevrediging wordt begrepen en het niveau waarop ermee wordt gewerkt. Als de therapeut zich alleen maar verzet (maar niet onderzoekt) tegen het verlangen, waar de cliënt uiting aan geeft, zal de cliënt zich gefrustreerd voelen, maar niets wijzer worden. De cliënt heeft de therapeut meegetrokken in de vicieuze cirkel van een onbevredigend relatieproces dat zich eindeloos kan herhalen. Maar als de therapeut (zonder te onderzoeken) tegemoet komt aan de wens van de cliënt op de manier waarop er uiting aan gegeven is (d.w.z. een beetje langer te blijven na de sessie), zal de cliënt zich ook niet bevredigd voelen. (behalve misschien in het gevoel een strijd gewonnen te hebben)

Dit komt omdat de voldoening (bevrediging) van een paar minuten extra tijd niet echt de dynamiek is waardoor de cliënt gedreven wordt: de echte dynamiek ligt vele lagen dieper begraven en is niet bewust. De openlijke vraag waar de cliënt mee naar buiten komt, is een vervormde versie van het verborgen dynamische zoeken naar bevrediging. Het bevrediging zoekend gedrag wat typerend is voor de cliënt (de manier waarop hij dat doet), zal hem nooit gelukkig maken, omdat elk succes ook een vervorming is.

Waar het op aankomt in de therapie is, dat de therapeut vrij blijft en niet gevangen raakt in een zich herhalend relatiepatroon met de cliënt. Als de therapeut het patroon als een fenomeen, een verschijnsel, kan zien en het met de cliënt kan verkennen, dan kan de cliënt inzicht krijgen.

In mijn ogen echter biedt biodynamische therapie een radicalere manier van werken met zulke patronen. Wanneer de therapeut omlaag kan reiken naar de energie van de primair onderbroken (onbevredigde) emotionele cyclus, wanneer de cliënt zich kan verbinden met die energie, kan het patroon op een organische manier beginnen te veranderen. Als de cliënt toestemming kan geven aan die impulsen om in hun originele vorm naar buiten te komen, kan die energie bevrediging vinden. De energiecirculatie is dan voltooid en in die vol(ledig)heid ervaart de cliënt onafhankelijk welzijn. Dat is de basis voor toegenomen kracht en helderheid in de toekomst.

de workshop:

Clover blijkt een kleine, wat oudere, zeer Engelse vrouw te zijn met een lange vlecht op haar rug. Open transparante energie. Heldere ogen. Ze spreekt zoekend, lijkt elk woord eerst te proeven op smaak en geur. Sommigen worden verworpen anderen vinden hun weg naar

buiten. Haar taal is poëtisch. Daarom zal ik haar woorden hier en daar letterlijk in het engels weergeven.

overdracht-energie

De houding van de therapeut waar de cliënt de meeste baat bij heeft, is een open houding, waarbij de therapeut niet persoonlijk beïnvloed wordt door moeilijk gedrag van de cliënt en in contact is met de diepe essentie in dit gedrag.

Je komt als therapeut dit moeilijke gedrag van je cliënt steeds tegen. Daarom juist is het zo belangrijk in contact te zijn met de diepe essentie in dit gedrag van de cliënt. Of in ieder geval ernaar te reiken. “Reach....for the essence....towards the essence....”

Sommige gedragspatronen smelten niet zo gauw weg. Dat is het ergst voor de cliënt.

De energie van de cliënt, zijn houding, zijn manier van bewegen etc. zendt boodschappen uit. Soms schreeuwt de energie van de cliënt om gehoord te worden. Je kunt er niet aan ontkomen, *(Steeds te lang blijven na een therapiesessie is een vorm van schreeuwen)* De energie schreeuwt om gehoord te worden door de therapeut maar ook door alle anderen waar de cliënt mee omgaat.

We spreken van transference-energy. Overdracht-energie

Het gedrag, de woorden en de energie van de cliënt kan je vertalen in de richting van de essentie: waar gaat het echt om?

Wat zouden de diepe onderliggende gedachten of overtuigingen kunnen zijn van een cliënt, die altijd tien minuten te laat komt? Het te laat komen is een symptoom van bijvoorbeeld de volgende overtuigingen:

‘Ik heb niets nodig’

‘Ik mag niets nodig hebben’

‘Waar ik mee kom is niet interessant genoeg’

‘Ik ben niet belangrijk genoeg’

‘Ik ben boos’

‘Ik wil niet gaan’ (te moeilijk)

‘Therapeuten weten of zien iets wat ik niet zie of weet’ (het is bedreigend)

‘Ik wil niet gehoorzaam zijn’

‘Ik ben boos omdat je mij niet helpt’ (te laat komen is dan bedoeld als straf voor de therapeut)

De cliënt kan nog niet zeggen: ‘Ik denk dat ik niets nodig mag hebben en daarom is het voor mij moeilijk om te komen.’

Een cliënt die heel vaak afbelt, vindt therapie en wat zich zou kunnen ontfouwen wellicht erg eng, maar weet dit van zichzelf niet en kan er dan ook niet op een open manier over praten.

“The act is because it is not ripe and cannot be put into words”

Wat jij als therapeut meemaakt in relatie met je cliënt, maken anderen (familie, vrienden) ook mee in relatie met deze man of vrouw. Als je in contact bent met de essentie in dit gedrag, kun je met meer compassie naar je cliënt kijken. Je hart opent zich en je kunt op een andere manier op dit gedrag reageren. “To know gives clarity to the therapist”

tegenoverdracht-energie

Wat gebeurt er in jouw lichaam als therapeut bij het ontmoeten van je cliënt?

Sta jezelf toe te voelen wat er je in je lichaam verandert bij het ontmoeten van je cliënt. Je spieren, je houding, je adem.....

Blijf je bewust van die veranderingen en registreer ze zonder oordeel.

Wat je voelt en registreert is je countertransference-energy, je tegenoverdracht-energie.

je eigen lichaam als informatiebron

Een essentieel proces in therapie is: “developing and unfolding the clients energy”
Het doel is om in contact te komen met de diepe essentie van de energie van de cliënt. Wat zijn de gedachten, overtuigingen, gevoelens en verlangens, die de cliënt besturen vanuit diepere lagen? Je kunt je eigen lichaam gebruiken als belangrijke informatiebron omtrent de energie die de cliënt naar je uitzendt. Als je de houding van de cliënt aanneemt, zijn manier van bewegen, spreken, ademen, kan je zelf voelen wat ten diepste is/roept in de cliënt. Als je je overgeeft aan de essentie van die energie, kunnen gevoelens en woorden zich ontvouwen. De energie ontvouwen betekent dat er woorden vrij kunnen komen en soms ook tranen. Soms moeten er zowel woorden als tranen komen.

Een oefening om in contact te komen met de diepe essentie van de energie van je cliënt en ook om in contact te komen met de diepe essentie van je eigen energie als therapeut in relatie met je cliënt is de volgende: Kies één van je cliënten met wie je het moeilijk vindt te werken. Je bent/speelt deze cliënt. Een ander is/speelt de therapeut en een derde is observator. Daarna ben je jezelf als therapeut en is/speelt de ander je cliënt, de observator wisselt niet van rol. Zo kan je ervaren hoe het is om je cliënt te zijn, maar ook hoe het is om jezelf te zijn in relatie met je cliënt. Je maakt kennis met de overdracht-energie van je cliënt en met je eigen tegenoverdracht-energie.

Wanneer je beide energieën voluit ervaren hebt (en je ervaringen uitgewisseld hebt), bevries je de essentie van je eigen energie als therapeut. Je wordt een standbeeld in de essentie van je tegenoverdracht-energie. Speel het. Maak er een spel van! Geef niet alleen het tragische een plaats in dit spel maar ook het triviale, het lichte, de humor.’

Ik weet onmiddellijk welke cliënte ik wil spelen, wil zijn. Mijn cliënte is een jonge vrouw van 19 jaar, angstig en onzeker. Ze zit bij voorkeur in elkaar gedoken met haar rug naar mij toe. Als ik haar houding aanneem voel ik hoe bang ze is en hoe ze weg wil duiken.

Mijn medespeelster wordt nu mijn cliënte en ik word mezelf als therapeut.

Als therapeut voel ik hoe moeilijk het is contact te maken met deze cliënte en hoe ik mijn best doe het toch voor elkaar te krijgen. Ik voel me buiten spel gezet en gefrustreerd hel ik uit mijn centrum naar haar over in een poging haar toch te bereiken. Ook roept er in mij een ongeduldige stem: ‘Hé, is daar iemand?’

Ik sta in scheefstand naar mijn cliënte toe. Ik bevries in deze houding, word standbeeld en bevries zo de essentie van mijn tegenoverdracht-energie. Mijn medespeelster, mijn cliënte, voelt zich doodsbang in deze situatie: hoe meer ik naar haar overhel, hoe onzichtbaarder en ongrijpbaarder ze zich moet maken.

vicieuze cirkels

Therapie (het leven) is soms vreselijk beangstigend. De kracht van de dynamiek van zulke cliënten is enorm. Als therapeut met zo’n cliënt creëer je veel ruimte als je niet naar jezelf kijkt vanuit je superego: “only feel that you are”

Je kan heel snel in vicieuze cirkels terecht komen: De cliënt heeft een bijzonder soort gedrag, dat een bijzonder soort gedrag uitlokt in de therapeut, dat op zijn beurt weer een bijzonder soort gedrag uitlokt in de cliënt.

In deze vicieuze cirkels gebeurt er niet wat de therapeut wil (de cliënt komt altijd te laat) Op oppervlakkig niveau gebeurt er wat de cliënt wil, maar op een dieper niveau gebeurt er niet waar hij naar verlangt. Hetzelfde gebeurt hem in het dagelijkse leven in contact met anderen.

Vooraf met 'moeilijke' cliënten is het belangrijk die vicieuze cirkels op te zoeken. Het is de dynamiek van de cliënt die de vicieuze cirkel creëert. Niet alleen in relatie met de therapeut maar met iedereen om zich heen creëert de cliënt dergelijke vicieuze cirkels. De cliënt lijdt daardoor enorm. Het is de dynamiek van de cliënt die zijn **specifieke vicieuze cirkels** creëert.'

(Zie ook het artikel van Maarten Aalberse over ontwikkelingsfasen en karakterstructuren, met daarin het prachtig hoofdstuk 'bonding and its pathological counterparts' (folios á deux).

ambivalentie

'Een werkzamer woord voor de weerstand van de cliënt is ambivalentie omdat er dan ook ruimte is voor het vrijwel onzichtbare verlangen. Waar een nee is, is ook een ja. Het diepe verlangen, de primaire behoefte komt verwrongen naar buiten.

In het voorbeeld van mijn cliënte maakte de cliënte zich onzichtbaar (weerstand), terwijl haar diepste verlangen is gezien te worden in wie ze echt is. Het woord ambivalentie verbindt de weerstand met het er ondergelegen verlangen.

Belangrijk is om een brug te houden tussen wat iemand al kan en is en waar je als therapeut naar toe wilt. Als je de houding aanneemt van de cliënt, kan je in eigen lichaam voelen hoe hij bereikt kan worden. Je kan b.v. voelen dat de enige ingang acceptatie is. Of compassie.

primaire energie

We kunnen in de cliënt (als we zijn houding etc. aannemen) een steeds dieper niveau voelen en woorden geven aan wat we ontdekken. Wat ligt er op het primaire niveau? Waar verlangt de cliënt echt naar?

Een voorbeeld:

Een cliënt die altijd te laat komt (het gedrag dat aan de oppervlakte zichtbaar is)

Het eerste dieper gelegen niveau van de cliënt kan bijvoorbeeld zijn: Ik wil je pesten, je pijn doen, (vaak onbewust of half onbewust) De cliënt zoekt de botsing, de confrontatie, wil een reactie van de therapeut. Als therapeut sla je de plank mis als je je gedraagt alsof er niets aan de hand is.

In dat geval zal de cliënt volharden in hetzelfde gedrag en belandt samen met de therapeut in een vicieuze cirkel. Maar als de therapeut boos wordt, ontstaat er ook een vicieuze cirkel: de boosheid van de cliënt is bestraft en de cliënt is nog bozer geworden. De cliënt voelt zich gefrustreerd en is niet gezien in zijn onderliggend verlangen.

Tweede dieper gelegen niveau van de cliënt: Ik wil voelen dat je er bent, dat je me ziet. Dus ook dat je ziet dat ik te laat kom. (de cliënt zocht de ontmoeting in de confrontatie)

Derde nog dieper niveau van de cliënt: Ik wil voelen dat je er voor **mij** bent. Ik wil dat je laat zien dat je om mij geeft. Etc.

Zo kom je dichterbij de **primaire energie. (primal energy)**

Wanneer een kind in de fase is waarin 'kijk mama'(zie me) belangrijk is en zijn behoefte om gezien te worden niet bevredigd wordt, komt die behoefte bij het opgroeien vervormd naar buiten. (De emotionele vasomotorische cyclus is verbroken) Het kind kan dan bijvoorbeeld heel veel aandacht vragen op school of als jong volwassene vaak een protest laten horen of altijd te laat komen bij zijn therapeut.

Nog een voorbeeld:

Een ogenschijnlijk zelfstandige cliënt met aan de oppervlakte de volgende boodschap: Ik ben mijn eigen baas, niemand heeft iets over mij te vertellen.

Eerste niveau: Niemand heeft iets over me te vertellen, ik ben mijn eigen baas

Tweede niveau: Kom me niet te na, ik doe het zelf. (*Als er geen hulp of steun is, moet je het wel zelf doen*)

Derde niveau: Niemand helpt me, niemand houdt van me. (Er is geen hulp of steun)

Vierde niveau: Help me, red me, hou van me (daar is de emotionele vasomotorische cyclus verbroken)

de gevangenschap van de therapeut

Tot je de vicieuze cirkel herkent, ben je er zelf in gevangen als therapeut. Pas dan kan je opzij stappen uit je gevangenschap. Om opzij te kunnen stappen moet je je **“gut-reaction”** t.a.v. je cliënt kunnen zien. Je “gut-reaction” is je diepste **primitieve impuls of reactie** vanuit de essentie van je tegenoverdracht-energie. De primitieve impuls of reactie is belangrijk om te onderzoeken of boven tafel te halen, omdat die de vicieuze cirkel waarin de therapeut en de cliënt zich bevinden duidelijk maakt’.

Ik, als therapeute in de hierboven beschreven oefening moest moeite doen mijn impuls te beheersen mijn cliënte stevig vast te pakken en door elkaar te schudden.. Op een nog dieper niveau wilde ik haar slaan en tegen haar schreeuwen. Alles, alles om maar een reactie te krijgen. De vicieuze cirkel van de cliënt die zich onzichtbaar en ongrijpbaar maakt en de therapeut die in het luchtledige tast en daarom overhelt naar de cliënt en wil schudden (primitieve impuls). Als cliënte kon ik pas weer ademen en me ontspannen toen mijn therapeute zonder iets van mij te verlangen naast me ging zitten. Ik voelde mijn eigen ruimte en haar respect voor mijn weerstand en angst. Door naast me te gaan zitten en niet meer naar mij over te hellen gaf ze me de boodschap dat ze me zag en accepteerde zoals ik was en kon ik weer ademen.

Als je als therapeut uit die vicieuze cirkel kan stappen, komt je natuurlijke energie weer terug. Je komt in een andere stroom, “a different flow.”

Soms wanneer je echt vastloopt met je cliënt, is het nodig ruimte te creëren om die primitieve impuls boven tafel te krijgen.

*Clover nodigde ons in de workshop uit contact te maken met deze impuls en hem in een rollenspel ook echt te bevrijden en te volgen. We begonnen aarzelend (Het superego laat zich zo gemakkelijk niet opzij zetten) Maar al gauw volgden er verbazingwekkend heftige taferelen. Velen van ons, ‘therapeuten’ haalden fysiek flink uit naar onze ‘cliënten’. Ook werd er veel en hard geschreeuwd. Opvallend was de enorme hoeveelheid energie die loskwam. Een enorme hoeveelheid plezier en gevoelens van bevrijding ook. **Dit kun je natuurlijk niet met je echte cliënten doen.** Wel kan je die ruimte maken in een rollenspel met collega-therapeuten, ruimte waarin je antwoord krijgt op je vragen omtrent het soort bondje waarin je met je cliënt gevangen zit. En ruimte waarin je weer een vrije adem krijgt in relatie met je cliënt.*

de cliënt in het middelpunt van de belangstelling

Als je jezelf de vraag stelt, wat is er met **mij** aan de hand dat ik me geïrriteerd voel met deze cliënt, zet je jezelf centraal. “Put the light back on the cliënt and see what you can see.” Het gedrag van de cliënt dat het meest aan de oppervlakte ligt, geeft uiting aan iets waar de cliënt nog geen woorden voor heeft. Het diepste niveau is nog verborgen. We hoeven niet verlicht te zijn om de vicieuze cirkels te herkennen waarin we ons met onze cliënten bevinden.

Als de therapeut zich ergert aan dat gedrag is het hoogstwaarschijnlijk, dat anderen waar de cliënt mee omgaat zich ook ergeren aan dat gedrag. Met verschillende cliënten maak je verschillende vicieuze cirkels. Het is informatie die je kunt gebruiken ten gunste van je cliënt.

gedrag is altijd een vorm van verlangen

Nog een voorbeeld:

Een 'zuigende' cliënt die door iedereen in zijn omgeving gevuld wil worden (met buitensporig veel aandacht bijvoorbeeld) inclusief zijn therapeut, is niet gebaat bij een therapeut die aan die behoefte probeert te voldoen.

Het werkt niet en het houdt het oppervlakkige gedrag in stand. De therapeut ergert zich, omdat alles wat hij doet in een bodemloze put lijkt te verdwijnen en hij zich onbekwaam voelt. De cliënt blijft ongevuld, krijgt niet wat hij wil en nodig heeft. Wat is de primaire energie van deze cliënt?

Eerste niveau: Ik wil dat je me vult. (dwingend)

Tweede niveau: Als ik niet gevuld word, ben ik bang.

Derde niveau: Ik ben alleen in mijn lege gevangenis.

Vierde niveau: Ik ben doodsbang, er is alleen leegte. (daar is de emotionele vasomotorische cyclus verbroken)

“Behaviour is always some form of wanting” Gedrag is altijd een vorm van verlangen. Het betekent niet dat je als therapeut dit verlangen moet vervullen. Het hoeft niet gehaakt te raken aan de therapeut. (Als redder)

De valstrik voor de therapeut is het gevoel niet te kunnen voldoen aan het verlangen van de cliënt, in gebreke te blijven, in plaats van de realiteit te accepteren. Het accepteren van de diepste realiteit van de cliënt (Ik ben doodsbang als ik niet gevuld word, of, er is alleen de pijn van de leegte) is essentieel. De genezing van de cliënt kan niet van de therapeut komen, maar alleen van zijn eigen energie.

Als je uit de vicieuze cirkel van een ongezonde bonding stapt, kan de cliënt zijn onderliggende pijn en behoefte voelen (primaire energie). Er ontstaat ruimte voor het diepe verlangen en ruimte om de pijn te onderzoeken. Er is acceptatie dat dit is wat hij voelt, waar hij naar verlangt. Door die diepe essentie te **accepteren** (er als het ware bij te gaan staan), is hij niet meer alleen in de leegte. Hij is bij zichzelf in zijn leegte. Hij is bij zichzelf in de pijn van de leegte. Hij leert zich te vullen met zijn eigen energie.

Acceptatie door de therapeut geeft de cliënt ruimte voor zelfacceptatie.

Als hij stopt weerstand te bieden, komt er adem en energie. **“This is the truth of the moment”** Dan begint **het** te veranderen. Het is het mysterieuze moment. **“The art of being”**

Het is al 5 jaar geleden dat Clover Southwell deze workshop gaf in de Nieuwe Swaen (dependance van De Kleine Swaen) in Amsterdam, maar het zou ook vorige week geweest kunnen zijn. De inhoud en de beelden zijn nog steeds volkomen levend. Het is niet moeilijk me Clover voor te stellen en te horen wat ze zegt. Het is prachtig materiaal!

Dat er kennis zit in tegenoverdracht vind ik een heel opwindende en ware gedachte. Met dat inzicht is het een stuk makkelijker ernaar te kijken en er contact mee te maken.

Nieuw voor mij was haar biodynamische benadering van overdracht en tegenoverdracht. Haar energetische benadering. Ik was gewend in psychologische termen te denken over overdracht en tegenoverdracht. Nu kan ik mijn lichaam gebruiken als informatiebron! Dat is inmiddels even gewoon als wonderbaarlijk!!!

